

ERDÉLYI GAZDA

ALTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belközép-utca 11. szám,

hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,

(„Közművelődés“ nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).

Idé küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiok.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Hivatalos rész.

Értesítés a hivatalos idő megváltoztatása iránt.

A bor-törvényjavaslat.

A mallein. Székely Sándor.

Egyleti élet.

Az erd. gazd. egylet igazg. vál. ülése január 17.

Irodalom.

Magyar közmondások könyve. Sirisaka Andortól.

Rövid szakozlemények.

Tapasztalatok a szárított sörtrökölyvel. — A rothadt burgonya káros hatása. — Hamisított vaj felismerése.

Vegyesek.

Telepítési törvényjavaslat. — Meghívó az udvarhelyvármegyei gazd. egylet közgyűlésére. — A ló patájának hóval való megrakodása. — A honyomásról. —

Piaczi értesítő.

Hivatalos rész.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatalában a hivatalos idő ezután hétköznapokon reggel 8 órától déli 1 óráig tart, vasárnap és más ünnep napokon marad az eddigi: reggel 9 órától déli 12 óráig.

Kolozsvárt, 1893. január hó 17-én.

Az igazgató-választmány határozatából:

Szabó József,

egyleti elnök.

Sz. Szakáts Péter,

egyleti titkár.

A bor-törvényjavaslat.

Már említettük volt a múlt számunkban, hogy a kereskedelmi minister a mesterséges borok készítésének és ezek forgalomba hozatalának tilalmazásáról törvényjavaslatot nyújtott be a képviselőháznak.

Most magát a törvényjavaslatot is közölhetjük és midőn azt melegen üdvözljük, szívünkben óhajtjuk úgy a termelő, mint a fogyasztó közönség érdekében, hogy

az mielőbb szentesítést nyerjen. De nem titkolhatjuk el csodálkozásunkat sem a felett, hogy ezen néhány §-ból álló törvényjavaslatnak több, mint 8 évig kellett vajudnia, a míg megszületett, — azaz mig annyira érlelődött, hogy a ház asztalára juthatott. No de jobb későn, mint soha és kivált hazarészünk szőlősgazdái örülhetnek ennek, ha törvényé válik. Szándékosan irtuk szőlősgazdái és nem bortermelői, mert vannak itt bortermelők, a kik ezen törvényt nem óhajtják, már t. i. a kik csak „bortermelők“ szőlő termelés nélkül és ha szükség télen is tudnak szüretelni. De hogyan is örülnének ennek, mikor épen ellenük alkottatott.

Ha ezen javaslat törvényé válik, még az olcsó olasz bor import mellett is jól existálhatnak természetes bortermelő gazdatársaink, mert a filloxéra miatt, a régebbi időhöz képest, a productum nagy mértékben megapadt s ha a mesterséges borok versenye leszorítottatik, a természetes borok árai még jobban megszilárdulnak.

Ime itt adjuk magát a törvényjavaslatot, a mint következők:

Törvényjavaslat

a mesterséges borok készítésének és ezek forgalomba hozatalának tilalmazásáról.

1. §. Mesterséges bort készíteni vagy gyártani, úgy szintén ily bort bár mi módon forgalomba hozni tilos.

Ép úgy tilos azokat az anyagokat, melyek mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálhatnak, erre a célra s ezen czimen a magyar korona országainak területén hirdetni, vagy ugyan erre a célra és ezen a czimen a magyar korona országainak területén bármi módon forgalomba hozni.

2. §. Mesterséges a bor, ha az

a) nem kizárólag szőlőből, illetve szőlőnedvből készült;

b) ha a borhoz tisztító, vagy kenyeken kívül viz, vagy bármely mas anyagok kevertetnek.

Ellenben a szőlőből készült természetes mustnak az okszerű pinczekezelés elveinek megfelelő

javitása után előállított bor, mesterséges bornak nem tekinthető.

Arra nézve, hogy mi értendő a must okszerű kezelése és javítása alatt a kereskedelemügyi minister a földmívelésügyi miniszterrel rendeleti uton intézkedik.

3. §. Az oly természetes bort, melyhez külföldi mazsolaszőlő is hozzá adatott „tokaji“, „hegyaljai“ vagy „szomorodni“ elnevezés alatt forgalomba hozni tilos. Pezsgőt, ürmöst, törkölybort, (csiger, löre) és gyümölcsbort csak ezen minőségüknek megfelelő elnevezés alatt szabad raktározni és forgalomba hozni.

A kereskedelemügyi minister rendeleti uton határozza meg az elnevezéseket, melyek alatt ezen italok raktározhatók és forgalomba hozhatók.

4. §. Kihágást követ el és a mennyiben cselekménye a büntető törvények vagy a közegészségügyi törvény vagy szabályok szerint súlyosabb büntetés alá nem esik 25 frttől 300 frtig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő az;

a) ki a mesterséges bor készítése vagy gyártására szolgálható anyagokat kifejezetten e célra való használhatóság végett hirdeti, vagy forgalomba hozza;

b) ki a 2. §-ban körülírt mesterséges bort forgalomba hozza;

c) ki a 3-ik §. első bekezdésében említett borokat „tokaji hegyaljai“ vagy „szomorodni“ elnevezés alatt forgalomba hozza;

d) ki a 3-ik §. második bekezdésében említett italokat nem a rendeletekben előirt megnevezések alatt utánozza vagy hozza forgalomba.

5. §. Kihágást követ el és a mennyiben cselekménye a büntető törvénykönyvek határozományai szerint súlyosabb büntetés alá nem esik 25 frttől 300 frtig terjedhető elzárással büntetendő: ki a 2. §-ban említett mesterséges bort készíti vagy gyártja.

6. §. A 4. és 5. §§-ban felsorolt kihágások fölötti eljárásra és ítélet hozatalra az 1880. évi XXXVII. törvényzikkben és az annak alapján kiadott belügyi ministeri rendeletben megnevezett közigazgatási hatóságok, Horvát-Szlavonországban pedig az ugyanazon kihágások elbirálásai a hivatott közigazgatási hatóságok illetékesek.

Két egybehangzó büntető ítélet ellen is van fellebbezésnek helye.

7. §. Az eljáró hatóság a büntető ítéletnek az elítelt fél költségén leendő közzétételét is elrendelheti, mely esetben a közzététel módja és határideje az ítéletben állapítandó meg.

8. §. A hatóságok ítéletileg a bor elkobzását is elrendelhetik.

Mindennemű

műtrágya.

A magas kormány kezdeményezésére tolytán alapított

„HUNGARIA“ MUTRÁGYA-, KÉNSAV- ÉS VEGYI-IPAR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénsavval feltárt, elismert kitűnő minőségű műtrágyáit: csontliszt-, spodium-, ammoniak- és ásványi superphosphatokat, párolt csontlisztet, Thomassalakot, chilisalétromot, kénsavas kálit és ammoniakot; különlegességeket, mint: szőlő-, répa-, rét-, kender stb. trágyát és mindennemű egyéb műtrágyát, kénsavat, réz- és vasgálicot. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltetnek. Felvilágosításra és árjegyzékkel készségesen szolgál gyáraink központi irodája: V., Erzsébet tér 9. sz. II. emelet, hová levelek és megrendelések intézendők. — Telefon-szám 882.

Thomas-salak.

9. § Ha jelen törvény 4. és 5. §§-ában említett kihágások elkövetése tekintetében alapos gyanu támad, vagy ez irányban teljesen megbízható feljelentés tétetik a vizsgálattal megbízott és a 6-ik §. szerint az eljárásra hivatott hatósági közegek az illető borból mintákat kötelesek venni s egyszersmind azon bormennyiségeket, melyekből a minták származnak és melyek egyáltalán készleten vannak, jegyzőkönyvileg megállapítják és összeírják.

A mintáknak külön-külön legalább 2 liter mennyiséget kell tartalmazniok s egy-egy bepecsételt minta gyanusított rendelkezésére is hagyandó.

További lépések a gyanusított ellen (lefoglalás vagy zárlat) addig nem rendelkezhetők el, míg a kérdéses bornak mesterséges volta az illetékes szakértő bizottság által meg nem állapított.

10. §. A borok szakértői vizsgálására a kereskedelemügyi miniszter a földmívelési miniszterrel egyetértőleg szakértőkből alakított állandó és vegykísérleti állomással felszerelt bizottságokat állít fel, mely bizottságok megállapítása, szervezése és eljárása iránt a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel történt megállapodás alapján rendeleti uton fog intézkedni.

A bizottság tagjai működésük megkezdése előtt szakértői eskü, vagy ezt pótló ünnepélyes bizonyítás letételére kötelezvék.

E bizottság megállapodásai, illetve szakvéleményei további kihágási eljárás alapjául szolgálnak.

A szakértő bizottság, szakvéleményéhez egyuttal javaslatot tartozik tenni arra nézve, hogy az általa esetleg mesterségesnek véleményezett bor általában valamely célra felhasználható-e vagy nem.

11. §. Ha a bor mesterséges volta itéletileg állapított meg, az az elítelt fél költségére denaturálandó és nemcsak ipari célokra való felhasználása végett visszaadandó, vagy a hatóságok által megjelölendő jótékony célra fordítandó.

Ha azonban a mesterségesnek ítélt bor egészben vagy részben már fel nem található, az elítelt fél annak vagy hiányzó részének a szakértő bizottság által a vizsgálat alkalmával megállapítandó értékét tartozik az illető községi szegény alap javára lefizetni.

12. §. A fennálló törvényrendeletek és szabályoknak az egészségre ártalmas vagy szeszitalok vagy élvezeti cikkek készítésére, gyártására, vagy forgalomba hozatalára vonatkozó határozmányai a jelen törvény által nem érintetnek.

13. §. A jelen törvény határozmányai a magyar korona országainak területén forgalomba hozott külföldi mesterséges borokra nézve is alkalmazandók, még az esetben is, ha azok, mint ilyenek vannak jelölve.

14. §. Horvát-Szlavonországban a horvát-szlavon-dalmátországi bán adja ki mindazon rendeleteket, melyeknek kibocsátása ezen törvényvel a kereskedelemügyi m. kir. miniszterre van bízva.

15. §. Ezen törvény kihirdetése napjától számítandó hat hó múlva lép életbe és végrehajtásával a kereskedelemügyi-, a földmívelésügyi-, a pénzügyi és a belügyminiszterek, Horvát-Szlavon országokra nézve pedig a horvát-szlavon-dalmátországi bán bíztnak meg.

Budapest, 1893. évi január 6.

Lukács Béla,

kereskedelmi m. kir. miniszter.

A mallein.

Régen jó és rossz indulatú mirigykört különböztettek meg. Mióta azonban a bakteriologia kimutatta, hogy a mirigykört a Schütz által felfedezett „streptococcus adenitis equorum“ okozza: a jó indulatú maradt: mirigykór—Adenitis equorum; a rossz pedig: takonykór—Malleus humidus.

Ez utóbbit a „Bacillus mallei Löffleri“ okozza.

A mirigykórról egyes gazdáknak igen téves fogalmuk van, midőn azt állítják, hogy a mirigykór minden fiatal állatnak keresztül kell esnie. Ezzel szemben azonban már be van bizonyítva, hogy csak azon állatoknak kell keresztül esnie, melyek fertőzve lettek a nevezett streptococussal; és nemcsak fiatal, hanem 6 évesnél idősebb lovak is szenvedtek mirigykórban; — azonkívül azon állat, mely egyszer már mirigykóros volt, bizonyos immunitással bír a jövőre, de azért nincs kizárva, hogy ugyanazon állattól újból meg ne kapja a bántalmat akkor, hogyha a kórjelleg különösen mérges.

A takonykört könnyű fölismerni, midőn a takonycsomók az orrban vannak; valamint a bőrférget, ha a csomók a bőrben s a bőr alatti kötőszövetekben láthatók; de előfordul a tüdőkből, a nyirokmirigyekben, hová az említett helyekről a nyirkáram útján s a vérkeringés útján pedig a távolabbi szervekre is elterjed.

És épen ezen okokból kifolyólag a takonykört igen sokszor nem lehet felismerni — különösen ha takonyfekélyek az orr nyálkahártyájában vagy a bőrben (börtakony) nem mutatkoznak, pedig ezen kórjellegző tünetek csak akkor jelennek meg sokszor, midőn a bántalom már hónapokon vagy pár éven át fennállott. Innen származik aztán az állatorvosra nézve azon hellemtelen helyzet, hogy igen sok esetben nincs oly tünet, melynek alapján a lovat takonykórra gyanusnak mondhatta ki s nincs minek alapján ajánlania a hatóságnak az állatkiirtását. Ezért mondja Makoldy Sándor a „Veterinarius“-ban, hogy „alig van betegség, melyet élő állatnál bizonyos körülmények között nehezebben lehetne felismerni, mint a takonykört... Tekintettel a takonykór elleni küzdelemre... nagy figyelmet érdemel a mallein mely diagnosztikus szempontból eddig nagyon megbízhatónak mutatkozott.“

Ugyanis a malleinnal épen úgy, mint a tuberculinnal, az állat bőre alá fecskendezve, megtudhatjuk, hogy takonykórban szenved-e az állat vagy nem. A német birodalmi hadügyminiszter elrendelte, hogy a mallein az összes hadtesteknél alkalmaztassék a gyanus takonybetegségek felderítésére. És nem hiában, mert többen kísérletileg bebizonyították, hogy a mallein a takonykór felismerésére biztos diagnosztikai szer.

Hellmann 4 lóvon kísérletezett, melyek közül egyik takonykóros volt, 2 gyanus és a negyedik egészséges volt. E lovak 1.0/cmt. mallein befecskendezése után 8 óra múlva hőemelkedést mutattak, és pedig a 3 első ló hőmérséke 40.3, 41° és 41°-ra emelkedett; a 4-iken (egészséges) nem volt reactio. A boncolás a 3 első lóban takonykört állapított meg. Ezen kísérlet még más 16 lónál eredményesen alkalmaztatván, Hellmann a malleint a takonykór felismerésére biztos szernek tartja — a „Monatschr. d. Vereins d. Thierärzte“ 4-ik számában.

Hasonló eredménnyel kísérleteztek a budapesti m. kir. állatorvosi akadémián.

Vidéken Makoldy Sándor, állami főállatorvos alkalmazta a malleint igen kitűnő eredménnyel, a mint a „Veterinarius“-ból olvashatjuk. A malleint dr. Preisz Hugó, a budapesti m. kir. állatorvosi akadémia bakteriologiai intézetének vezetője készíti és kívánatra a költségek megtérítésével bárkinek megküldi.

Nem lehet eléggé ajánlani e szert az állatorvosoknak figyelmébe, mert ha azt általánosan használnák, a takonykóros esetek száma nagy mértékben csökkenne — különösen, ha mindenki oda hatna, hogy az állategészségügyi törvény végrehajtását szabályozó utasítás §§-ait azzal egészítsék ki, miszerint takonykórra gyanus ló csak akkor irtandó ki, ha a malleinnal való oltás reactiót tüntet fel.

Budapest.

Székelly Sándor.

Egyleti élet.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya folyó január hó 17-én egyleti elnök Szabó József elnökle alatt ülést tartott. A jegyzőkönyvet vezette Sz. Szakáts Péter.

Jelen voltak: br. Bánffy Ernő, Benkő Mihály, dr. Berde Béla, Eöry Tivadar, Gyárfás Benedek, Jakab László, báró Mansberg Sándor, Sipos Gábor, dr. Szaniszló Albert, dr. Szentkirályi Ákos, dr. Szentkirályi Kálmán, Vörös Sándor.

Az új évben ez lévén az első ülés, elnök melegen üdvözli a megjelent tagokat, boldog új esztendő kíván s az ülést megnyitja.

Felolvastatván a múlt évi utolsó ülés jegyzőkönyve, tudomásul vétetett s a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére fölkértek Gyárfás Benedek, dr. Berde Béla és dr. Szentkirályi Ákos.

Olvastatott az egylet múlt havi pénzforgalmáról szóló jelentés, mely szerint a december havi összes bevételek 854 frt 45 krt, az összes kiadások 812 frt 49 krt tettek és így áthozott január hóra 41 frt 96 kr, mely tudomásul vétetett.

Titkár bejelenti, hogy gróf Haller János (Héviz) rendes tagsági kötvényét újabb 6 évre megújította, Friedmann Albert (Hadrév) és Miklós István (Csapó) szabályszerűen kiállított kötvénnyel az évdijas rendes tagok sorába öhajtanak lépni. Melegen üdvözöltetnek s az újon lelkendeztek a tagok sorába fölvételnek.

Titkár a folyó évre az egylet részére megrendelendő szaklapok kijelölését kérvén, — a Gazdasági Lapok, Földmívelési Érdekeink és Falusi Gazda, Gyakorlati Mezőgazda, Mezőgazdasági Szemle, Kertészeti Lapok, Borászati Lapok, Nemzetgazdasági Szemle, Veterinarius, Szárnyasaink, Wiener Landwirthschaftliche Zeitung, Der Praktische Landwirt, Pomologische Monatshefte és Milchzeitung megrendelése határozottatott.

Földmívelési m. kir. ministerium az Olaszországgal kötött bor és sör vámszerződés egy példányát megküldvén, köszönettel fogadtatott.

Ugyanaz loértékesítési adatokat kér. A beszerzendő adatok fel fognak terjesztetni.

Ugyanaz a kolozsvári és brassói katonai ellátási raktárakban termelt korpának értékesítésével megbizva az egyletet, melynek megfelelni ez törekedni fog.

Ugyanaz megküldi a gazd. tanintézeteknek a gazdasági tanár képzés és képesítés iránti véleményeit s ez ügyben az egylettől is véleményt kér. — Az ügy tanulmányozása és a vélemény kidolgozására egyleti elnök Szabó József elnökle alatt báró Bánffy Ernő, Gyárfás Benedek, Vörös Sándor, dr. Szentkirályi Ákos, Benkő Mihály és Szabó Sámuel tagtársakból álló bizottság küldetik ki.

Ugyanannak leiratára elhatározottatott, hogy Ásványi Lajosnak „A vörös lóher termesztése“ című s államköltségen német és román nyelven is kiadott munkája az egylet által alkalmas módon szét fog osztatni.

A nagy-enyedi vinczellérképezde igazgató-sága betereszti három képezdei növendéknek ösztöndíjakérti folyamodványát, melyek megvizsgáltatván a 150—150 frtból álló két ösztöndíj Csekme Imre és Barabási Sándor növendékeknek, mint legjobb tanulóknak adományoztatott.

Nagy Dezső egyleti tag indítványa folytán a földm. ministeriumhoz kéres intéztetik az iránt, hogy a Schweitzer-féle új találmányu darálóból (Puteauxból—Seine) egy garnitúrát, a gazdaközönségnek mintául, a kolozsmonostori gazd. tanintézet részére szerezne be.

Kisküküllőmegye gazda bizottságának az iránti megkeresésére, hogy vajjon megfelelő volna-e az erdélyi racoka juhott tovább tenyésztés szempontjából angol juhval keresztezni, adatokon nyugvó válasz adatik.

Az orsz. magy. kert. egylet megküldi az 1891. évi kiállításán egyletünknek megítélt aranyérmét. — Örvendetes tudomásul szolgál.

Egyleti titkár előterjesztése folytán az ez

évi közgyűlés idejéül ápril 9-ike kitűzetik, a mult évi számadások megvizsgálására pedig Tóth Zsigmond, Dávid Antal és Demeter Károly tagtársakból bizottság küldetik ki.

Egyleti titkár i. dokolt előterjesztésére az egyleti iroda hivatalos ideje az eddigig eltérően, reggel 8 órától déli 1 óráig állapítatik meg.

Egyleti titkár előterjesztésére kimondatott a telephonnak az egyleti irodába való bevezetése, valamint az egyleti elnök urral összeköttetés létesítése, ha az fele előfizetési áron lehetséges és a titkár megbizatik, hogy ez iránt tegyen lépéseket.

Egyleti titkár bemutatja a mult évben alakult erdélyrészi kertészeti egyesületnek „Kertészgazdasági Lapok” czimen indított szakközlönyének első számát, mint a mely egyletünk részére átadatott. Az új szaklap üdvözlötten és az elnök indítványára ezen egylet részéről 25 frt az erdélyrészi kertészeti egyesület javára 25 frt alapítvány megszavaztatik.

Egyl. titkár előterjesztésére az erdélyrészi méhészt egyletnek a folyó évre is 150 frt subventió megszavaztatik, mellyel szemben köteles leendő ezen gazdasági egylet tagjainak a „Méhészeti Közönyt” minden további díj nélkül megküldeni.

Ezek után még néhány kebli ügy nyervén elintézték, azzal az ülés véget ért és bezárattak.

Irodalom.

„Magyar közmondások könyve.” Válogatott magyar közmondások, példabeszédek, betűrendes gyűjteménye. Több forrás és számos munkatárs gyűjtése után szerkesztette és kiadja *Sirisaka Andor*. Szerző tulajdona. Pécs. Ára füzve 2 frt, diszpéldány 3 frt. Tartalomjegyzék. Czimlap. Ajánlás. Előszó. Bevezetés. A közmondás fogalma. A közmondás eredete és fejlődése. A közmondások különböző elnevezései. A közmondások haszna. A közmondások kiterjedése. A közmondások módja és módora. Jelviség (Symbolismus) a közmondásokban. Nyelvsajátság. Nyelvirágok. A közmondás rokonságai. A közmondások irodalma. Életrajzi adatok. A közmondások betűrendben. Szemelvények.

Ajánljuk olvasóink figyelmébe ezen a magánemében jeles könyvet.

Rövid szakközlemények

Tapasztalatok a szárított sörtörkölylyel. *Dr. A. Stutzer* a gyakorlati gazdának azon tapasztalata, hogy a szárított sörtörköly nem idész elő a fejesteheneknél akkora eredményt, mint a hasonló mennyiségű friss sörtörköly, arra indította, hogy kísérletek útján iparkodjék a különböző hatás okait felderíteni. A sörtörkölynél is, mint minden más takarmánynál a tápláló hatás szoros összefüggésben van a takarmányban levő emészthető tápanyokok mennyiségével. Fel lehet venni, hogy a sörtörköly megszáritása által a benne foglalt zsir emészthetősége nem csökken. A szénhidrátok emészthetősége a megszáritás folytán inkább emelkedik, mint csökken. Ellenben a protein vagy fehérje emészthetősége könnyen változik és a száritás által a takarmányban előidézett értékesítő első sorban a proteinnél tapasztalható. Ennek okát Stutzer úgy a kereskedésben előforduló, valamint a saját maga által szárított sörtörkölylyel tett kísérletei alapján abban véli föltalálni, hogy a nagybani gyártásnál vagy a folyadék kipréselése, vagy a törköly száritásának módja, talán épen mind a kettő, a száraz törköly anyagának káros elváltozását idézik elő. Nem szabad azonban a kipréselés által veszendőbe menő tápanyag veszteségét (majdnem 30%) figyelmen kívül hagyni. A kísérletező végül azon reményének ad kifejezést, hogy sikerülni fog az eddigieknél jobb, kényelmesebb és gyorsabb száritási módot feltalálni, melynek alkalmazásával a mostani veszteség kisebbre redukálhatik.

A rothadt burgonya káros hatása. Hogy mily káros hatása van a rothadt burgonyának ha az takarmánnyul lesz felhasználva, kitűnik a következőkből; Egy gazda a megromlott burgonyát sajnálván kidobni, egyszerűen leforrázta és tehenei elé öntötte. A tehének közül ketten különösen mohón falták e forrázott burgonyát és csakhamar mindkettőn a puffadás jelei mutatkoztak. A gyorsan eszközölt szurcsapolás (trokározás) csak az egyik állatot mentette meg; a másikonál a szurcsapolás már hiába volt. Az életben maradt tehén úgy lett megmentve, hogy a szurcsapolás után a trokár hüvelyén keresztül a segítségül hívott állatorvos nagyobb mennyiségű két százalékos borsavoldatot fecskendezett a bendőbe, mely befecskendezés után a puffadás megszűnt s a bendő lepadt. Szolgáljon e felhozott eset intő példaként gazdáinknak, különösen az idén, mikor előláthatólag a burgonya télen át valószínűleg romlani fog. Ne akarjon a gazda takarékoskodni a takarmánnyal és a legkisebb mértékben romlott burgonyát legfeljebb gőzben való párolás és aztán egyéb anyagokkal való keverés után kis adagokban nyujtsa, a nagyon romlott és egészen átrothadt burgonyát pedig semmi szín alatt se etesse fel, mert az előbbihez hasonló eset igen könnyen bekövetkezhetik. Az így romlott burgonyának legfeljebb a trágyadombon a helye; ott se nagyon, a járszolban pedig épen nincs.

— **Hamisított vaj felismerése.** A párisi „Sicle”-ben egy vegyész azon eljárást ismerteti, melyet a Rouen városi laboratóriumban már régebb idő óta gyakorolnak, mely azonban még általánosan ismerve nincs. Ezen eljárással biztosan megállapítható a vajnak margarin vagy olvasztott vaj hozzáátételével való hamisítása. Egy részecske vaj két üveglemez közt szétnyomatik és a becsusztatott gipszlapocskával a sarkitási mikroskop alá tétetik. Ha a vaj tiszta, akkor semmi különös nem veszünk észre; ha az azonban idegen anyag nyomait foglalja magában, akkor a mikroskopikus mezőn csakhamar sok szintű csillagocskákat látunk.

Vegyes közlemények.

— **Telepítési törvényjavaslat.** A legutóbb megtartott ministeri tanácsban a földmívelési minister — a mint a Gazd Lapokból olvassuk — törvényjavaslatot mutatott be a telepítésről, mely elvileg el is fogadtatott, következőképpen az legközelebb az országgyűlés elé fog tárgyalás céljából kerülni. A törvényjavaslat — melynek visszaható ereje nincs, — azon feltételeket tárgyalja, melyek egy a privat személyek, mint az állam által telepítendőkre fognak vonatkozni. Magán személyeknek telepítésénél a javaslat szerint minden egyes esetben a ministeriumnak felhatalmazása szükséges. Minden egyes keletkezett községnek oly kiterjedésű helylyel kell rendelkeznie, mely esetleges 150, a mezőgazdasággal foglalkozó telepesnek befogadására alkalmas. A község területének 5% meghagyandó nyilvános épületek, mint iskolák, templomok, község házainak építésére, az utcák és tereknek létesítésére szükséges területek meghagyása is követelmény, minden egyes telepesnek legalább 10—20 holdnyi terület biztosított, a szerint a milyen a talaj minősége, valamint senki sem kaphat többet 50—80 holdnál. A telepesek átlagos holdszáma nem lehet több, mint 40—50 hold. A föld vételénél a szabad alknak van helye, hanem a telepesek által törlesztendő tőke semmi körülmények által sem kamatoztatható 5%-nál magasabb kamattal. Ha a telepesek lakházat akarnának építeni, de az építkezésre szükséges pénzzel nem rendelkeznek, a telepítést eszközöző birtokosnak az összeg előteremtéséről kell gondoskodnia, mely összeg ugyancsak 5%-os kamatoztatás mellett legyen. Az egyes építendő háznak nem szabad 400 frtnál drágábbnak lennie. Az állam általi telepítés eszközése céljából a földmívelési ministernek 3 millió forintnyi tőke leendő rendelkezésére bocsátva.

De ezen összeg csupán is csak telepítési célokra, mint földvételekre vagy telepesek számára építendő lakház építésére vagy talajjavításokra szabad, hogy fordítottassék. Ezen összeg után a telepesek csak 4% lesznek kötelesek fizetni. A törlesztési quoták ugyancsak a telepítési összeg tőkájéhez lesznek hozzá csatolandók. Az új törvényjavaslat csakis a mezőgazdasági téren működő telepesek ügyéről szól s ipari telepesek istápolására nem értelmezendő.

— **Meghívó.** Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesületnek 1893. évi január hó 22-én d. e. 10 órakor a vármegyei ház nagytermében tartandó közgyűlésére. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó beszéd 2. Titkári jelentés. 3. A 2—1892. számú közgyűlési határozattal az 1891. évi számadás felülvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. 4. Az 1892. évi pénztári számadások felülvizsgálása. 5. A 11—1892. számú közgyűlési határozattal az egyesület alapszabályainak átdolgozására kiküldött bizottság jelentése. 6. A 4—1892. közgyűlési határozat alapján választmányi előterjesztés a gyümölcsfa csemete kert felállítása tárgyában. 7. Az 5—1892. számú közgyűlési határozat alapján választmányi előterjesztés a baromfi szakosztály megalakítása tárgyában. 8. Választmányi előterjesztés a Székely-Keresztúron, folyó évi március hó 1-én rendezendő, díjazással összekötött tenyészbika kiállítás tárgyában. Jelentés a bika-vásár állandósítása érdekében tett lépések eredményéről s a vásár rendező-bizottság megalakítása. 9. A folyó évi költségvetési előirányzat s ezzel együtt a folyó évi működési terv megállapítása. 10. Választmányi előterjesztések s egyes indítványok tárgyalása Kelt Sz.-Udvarhelyt, 1893. január hó 10-én. *Török Albert*, alelnök.

A ló patájának hóval való megrakodásának megátlására szalma párnákat használjunk, a melyeket következőleg lehet elkészíteni: vegyünk elő sima száru, nem összetörött rozsalmát, ezt nedvesítsük egy kissé meg vízzel s ebből egy ujnyi vastagságot kell kiválasztanunk, s ezt az egyik végén jól átkötjük s az egészet 3 részre osztva, fonatot készítünk belőle. Ha a fonat készen van, azt fel kell göngyölni még pedig úgy, hogy a lapos oldalak jöjjenek egymásra; de már a göngyölés kezdetén a fonat csavarulatai tű és erős fonal segítségével jól összevarandók, hogy az összeköttetés tartós legyen. A felgöngyölést addig folytatjuk, míg a párna akkora nagyságot ér el, hogy az a patkó szárnyai közé keményen benyomható lesz. Ezen szalmapárnák keményen állanak s azok közül ritkán megy egy veszendőbe; a patkó közül kivethetjük ha a patkó és párna közé egy tompa eszközt illesztünk be s azzal kiemeljük.

A hónyomáról. A kertészetben tudvalevőleg hónyomok alatt azon kellemetlen és sokszor nagyon érzékeny károkat okozó jelenséget értik, midőn a szél a havat a kert egyes részeire nagy tömegekben felhalmozva — eltakarja az alacsonyabb fákat, cserjéket úgy, hogy azokból még az éves vesszők sem látszanak ki. Tavasszal aztán, midőn a hó elolvadt, rémülve látjuk azt a pusztulást, mely ültetvényeinket érte. Nem maradt meg egy ág sem, mind lehasitva lóg; fiatalabb fák törzse is két-három helyen ketté törve fekszik a földön, a cserjék széthasadozva, éléltelenedve mutatják a pusztulás szomorú képét és ezt mind a hó okozta. Olvadás idején a hó sulyossá válik, összerokkan és ilyenkor a mit utjában talál, azt mind magával ragadja lefelé. Különösen az idej hózivatarok mellett sokan közülünk nagyon szomorú tapasztalatot szerezhetnek e tekintetben már most is; de egész nagyságában a kár majd csak akkor fog megállapítható lenni, ha a hó elolvadt. Némi tanulságot azonban már most is meríthetünk, azt t. i. hogy az uralkodó szelek irányában fekvő kertészeknél halmozódik fel a hó leginkább és károkat akkor tesz, ha a kerítés átterezti a havat, minők pl. a lécz, sodrony és ehhez hasonló kerítések, mivel ezeknél a szél a belső felén rakja le a havat, elpusztítva minden fát, melyet eltakarhat, vagy mely nyomásának nem képes ellentállani. Ilyen helyekre kő, téglá vagy elég erős és magas deszka, szóval zárt kerítést kell

alkalmazni, hogy a hó azonkívül rakodjék le, honnét idejében elhányható, nehogy ha megfagy, a nyulak azon át a kertbe juthassanak. Még egy tanulságot kell levonnunk és ez az, hogy ilyen hófúvásos helyekre ültetett fákat mind magas-törzsűvé kell hogy neveljük és koronájukat, a míg csak lehet, a befúvástól óvjuk, hogy végül faiskolákban ilyen helyekre kell átteni a szaporítókat, tehát a magiskolát, erősítő iskolát a birs és szentiváni alma anyatóveket vagy a füztelepet és a munkálatokat ősszel idejében bevégezni, hogy mire a hó megjelenik, ne találjon rombolni valót.

Piaczi értesítő.

Budapesti gabonatözsde január 18. A buza üzlet ma nyugodt irányt követett. Mérsékelt kínálat és a malmok tartózkodó magatartása mellett csak mintegy 8000 mm. került forgalomba, nagyjából nehány krajzárral olcsóbban. A többi gabana nemekben gyér volt a forgalom az irány és az árak nem változtak.

Árak: Buza 7 frt 35 kr., — 8 frt 15 kr. — Rozs 6 frt 20 kr., — 6 frt 40 kr. — Árpa 5 frt 10 kr., — 7 frt 40 kr. — Zab 4 frt 45 kr., 5 frt 75 kr. — Kukoricza 4 frt 55 kr., — 4 frt 65 kr. — Köles 4 frt 10 kr., — 4 frt 35 kr.

Határidő üzlet gyenge forgalommal nyílt meg s alacsony amerikai gabona árak miatt bányadt irányt követett.

A debreczeni január 14—17-ig tartott országos vásár lefolyása. (Eredeti tudósítás az „Erdélyi Gazda” részére.)

Piacra vitetett és mind eladatott:

Buza	900 50 k.	7 frt 20—7 frt 40 kr.
Rozs	57 80 k.	5 frt 20—5 frt 40 kr.
Árpa	49 50 k.	4 frt 60—5 frt 80 kr.
Zab	66 40 k.	5 frt 60—5 frt 80 kr.
Tengeri	108 50 k.	4 frt 80—

métermázsánként. Burgonya 1 zsák 1 frt 30—2 frt 60 kr.

Allatvásárok.

A debreczeni január 14—17-iki országos vásár lefolyása. (Eredeti tudósítás az „Erdélyi Gazda” részére.)

Allatvásár. Felhajtott: 16 1500 drb., marha 4000 drb., sertés 16,750 drb. Eladatott 16 560 drb., marha 1437 drb., sertés 13,434 darab.

Árak. Egy pár hizott ökör 300—400 frt, egy pár hizott tehén 180—250 frt, borjas tehén 130—180 frt, fejős tehén bornyu nélkül 80—120 frt, egy pár I. rendű jármás ökör 350—400 frt, egy pár II. rendű jármás ökör 300—350 frt, egy pár 4 éves tulok 180—240 frt, egy pár 3 éves tulok 150—180 frt, egy pár rugott ökör bornyu 120—140 frt, egy pár rugott üdő bornyu 90—110 frt, egy pár bivaly tehén 120—140 frt, egy darab szopó bornyu 15—20 frt. — Sertés árak. Sovány 1—2 évesig párja 25—45 frt, sovány öreg párja 45—65 frt, kövér kil ja 38—42 kr.

Mütrágyák.

(A Hungária mütrágya-kénsav-, és vegyi ipar részvénytársaság jelentése az „Erdélyi Gazda” részére.)

Az elmúlt héten üzletünk a nagy hőesés folytán beállott forgalmi akadályok következtében csak korlátozott lehetett. A tavaszi szállításra szóló rendelvények szép számban érkeznek be és így alapos kilátás van egy igen élénk forgalmu tavaszi üzletre.

Superfoszfátok: Állandóan igen szilárd

Jegyzéseink:

Csontlisztt Superfoszfát: 18—20% vízbenoldható foszforsav a $\frac{3}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ % légeny tartalommal f. 5.90—6. — 16—18% vízbenoldható foszforsav a $\frac{1}{2}$ —1% légeny tartalommal f. 5.40—5.50.

Prima Superfoszfát: 15—17% vízben oldható foszforsav tart. f. 5.30—5.40.

Ammoeiak Superfoszfát: 11—12% vízben oldható foszforsav és 3—5% légeny tartalommal f. 6.50, 10—12% vízben oldható foszforsav és 4—6% légeny tartalommal f. 6.90; 8—10% vízben oldható foszforsav és 6—8% légeny tartalommal f. 8.20.

Thomas Salak: Változatlan: Jegyzéseink 18—20% foszforsav tart és 8% porfinomsággal f. 3—40.

Chili Salétrom: Szilárd és valószínűleg tovább is emelkedni fog mintán a termelő helyen Strike van készülőben. Jegyzésünk: zsákkal együtt Budapesten f. 13 $\frac{1}{4}$.

Kénsavas Kali: 94—96% kénsavas kali tart. f. 12.

Kénsavas Ammoniak: valamivel szilárdabb, azonban az árak még változatlanok. Jegyzésünk: 20—21% légenytartalommal f. 15. —

Kalitrétrágya. Igen keresett Jegyzéseink: 28—32% kali tartalommal f. 4.50.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Szenterzsébeti Szakáts Péter

Főmunkatárs: Csikszentmihályi Sándor Pető.

HIRDETÉSEK.

Egeresi gipsz-, mütrágya- és vegyitermékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomassalak, egeresi trágyafősz, chilisalétrom, kálisok és egyéb különleges mütrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t. gazdaközönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyészeti laboratoriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas mütrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajminta és megjelölése annak, mi fog azon talajba vetetni.

Mindennemü felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál.

a mütrágya-gyár Egeresen

vagy annak központi irodája:

Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

a hova levelek és megrendelések intézendők.

10 4—*)

AZ

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és tajajmivelő eszközeit ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágosítással és tanácsal szívesen és díjmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kívánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váci-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik

9 (3—5)

Levél czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Az erdélyi gazdasági Egylet

heremag tisztító raktárában

KOLOZSVÁRT

aranka mentessé tisztított, az állami vetőmag vizsgáló állomás által megvizsgált és mint ilyen államilag olomzárolt

ELSŐ RENDŰ

teljesen aranka mentes heremag

készletet átvettük és azt ezennel kisebb mennyiségekben is

VETŐMAGNAK

a gazdaközönség rendelkezésére bocsátjuk, és pedig métermázsánként, eredeti plombozott zsákokban

78 forintért

a kolozsvári közraktárakban

Kolozsvárt 1893 január 21.

Fleischl Samu,

budapesti termény és bizományi üzletnek kolozsvári fiókja

Főtér 22. szám.

Magyar járadék conversio.

Bejelentéseket

elvállalok a legközelebb conversio alá kerülő következő értékekre, a még közzéteendő eredeti feltételek mellett.

5⁰/₀-os magyar papíráradék

magyar északkeleti vasut elsőbbségi kötvények,

„ nyugoti „ „ „

5⁰/₀ magyar északkeleti vasut kölcsön kötv. aranyban,

6⁰/₀ „ „ „ „ „

5⁰/₀ „ arany vasuti kölcsön kötvények beruházási célokra.

I Erdélyi vasuti részvények

Dráva „ „

Duna „ „

Alföldi „ „

Budapest-pécsi „ „

Magyar gácsországi „ „

Magyar nyugoti „ „

Az ezen művelettel összefüggő kezelést teljesen költségmentesen fogom teljesíteni.

Folly Victor.

bank és pénzváltó üzlete Kolozsvárt.

Mayfarth Ph.-féle

szabadalmazott normal aczél-ekék.

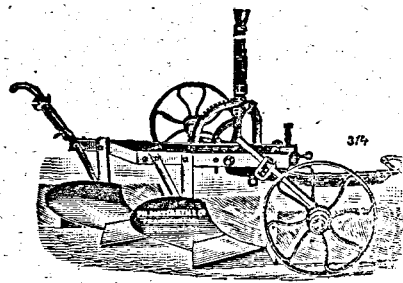
1-, 2-, 3- és 4 barázdások. —

Szántó föld és rét

boronák és hengerek

Szállítható

takarékúst kemenczék
mint takarmánygőzölők és
műmosó készülékek. Cséplő-
gépek kézi-, járgány- és gőz-

3 (2=10)

hajtásra.

Járgányok, szecsavágók,

darálók, répavágók

Szab. Blunt-féle zöldtakarmány-prések, gabona-
tisztítók.

kukorica-morzsolók.

Mayfarth Ph. és Társa.

gazdasági gépek gyára.

Wien (Bécs) II., Taborstrasse 76-ik szám

Katalogus ingyen Képviselek kerestetnek.

Drassói vetőmagvak.

A tisztelt vevő közönséggel ezennel tudatjuk,
hogy érdekei teljes biztosítása czéljából a jövő
tavaszi idényre nemcsak hereféléink fognak aranka-
plombbal ellátni, hanem összes magvaink
a budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állo-
más olomzára alatt

csiraképeségi és tisztasági bizonyít-

5 (6-*) vánnyal

kerülnek forgalomba. — A tapható fajok felől
felvilágosit és előjegyzéseket elfogad gróf Te-
leki Arvéd drassói uradalmának intéző-
sége, Alsó-Fehérmege, u. p. Szerdahely.

A LEGKITÜNÖBB MAGVAK

kaphatók

Mauthner Ödön

magkereskedésében

Főüzlet: **BUDAPESTEN** Fióküzlet:
Andrássy-ut 23. sz. Koronaherczeg-utca 18.

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve
küldetik.

6 (5-52)

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: Budapest, VIII. kerület, József-körut 41. szám, ajánlja:

a m. kir. államvasutak gépgyára

a m. kir. államvasutak gépgyára

a m. kir. államvasutak gépgyára

a m. kir. államvasutak gépgyára

a m. kir. államvasutak gépgyára

feltűnhetetlen jóságú
gőzséplő garituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait
teljesen vasból készült

szalmakazalozó gépeit,

szabadalmazott
Stibor-kőrfürészeit,
uj szerkezettű, szállítható

gőz-kukorica-morzsolóit,

valamint mindennemű mezőgazdasági gépeit kedvező feltételek mellett

Arjegyzékek ingyen és bérmentve.

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések
7 (4-4) mindig csak így czimzendők:

A magyar kir. államvasutak gépgyára

vezérügynökségének

Budapest, VIII. kerület, József-körut 41. szám.

